

สหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน
Canonical Correlation of Supervision Factors on School Administration

วลัยพรรณ บุญมี*
Walaipan Boonmee*
ประเสริฐ อินทร์รักษณ์**
Prasert Intarak**

*นักศึกษานิเทศศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*Doctor of Philosophy Program in Educational

*Email: pudee1122@hotmail.com

**ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**Faculty of Education, Silpakorn University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) คือ มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน 2) สหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน วิธีดำเนินการวิจัยดังกล่าว ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การพัฒนาเครื่องมือวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 4) การนำเสนอผลการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประเภทที่ 1 กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 37 เขต โรงเรียน 155 โรง ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการและครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 539 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) และแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 30 มีนาคม 2556 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 12 ปัจจัย คือ 1) การนิเทศงานวิชาการ 2) การนิเทศงานบริหารทั่วไป 3) การนิเทศงานบุคคล 4) การมีส่วนร่วม 5) สื่อและเทคโนโลยี 6) ภาวะผู้นำ 7) การติดตามและประเมินผล 8) แรงจูงใจ 9) ข้อมูลสารสนเทศ 10) การนิเทศงานงบประมาณ 11) การวางแผนและ 12) บรรยากาศองค์การ
2. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยการนิเทศบริหารงานโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย การนิเทศงานวิชาการ การนิเทศงานบริหารทั่วไป การนิเทศงานบุคคล ภาวะผู้นำ การนิเทศงานงบประมาณ การวางแผนและบรรยากาศองค์การกับปัจจัยการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมสื่อและเทคโนโลยี การติดตามและประเมินผล แรงจูงใจ ข้อมูลสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีทิศทางไปในทางเดียวกัน

คำสำคัญ: การนิเทศ การบริหารโรงเรียน

Abstract

This research used mixed methodology (quantitative and qualitative research). The purposes of this research were to identify 1) the components of supervision factors on school administration. 2) the canonical correlation of supervision factors on school administration. The research operation had 4 steps; 1) studying and analyzing data to specify research conception 2) development of data collection tools 3) collection and analysis of data 4) presenting result of the research. The population in this research were change leadership primary schools for type one and primary educational service area offices. The sample consisted of 155 schools and 37 area offices selected by multi-stage sampling. The respondents were 3 persons from each school; a school director, an academic teacher and teachers and 2 persons in each area office; a deputy director of primary educational service area office who responsible for educational supervision and evaluation group and a director of educational supervision and evaluation group, totally 539 respondents. The instruments for collecting the data were opinionnaire and unstructured interview. Collected data between February 1st, 2013-March 30th, 2013. The statistics for data analyzing were frequency percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis and canonical correlation.

The finding of this research were as follow:

1. The components of supervision factors on school administration consisted of twelve components: 1) academic supervision 2) general supervision 3) personal supervision 4) participation 5) media technology 6) leadership 7) monitoring and evaluating 8) motivation 9) information 10) budget supervision 11) planning and 12) organization climate
2. The canonical correlation of supervision factors on school administration was a relativity model of supervision factors on school administration which composed of academic supervision, general supervision, personal supervision, leadership, budget supervision, planning and organization climate and promoting efficiency supervision factors which composed of participation, media technology, monitoring and evaluating, motivation, information with a relation and the same direction.

Keywords: Supervision, School Administration

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนในชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วและซับซ้อนจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคมและระบบเศรษฐกิจให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม กล่าวคือ ต้องพัฒนาคนไทยให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและต่อเนื่องในเรื่องการศึกษาทักษะการทำงานและการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพให้คนไทยทุกกลุ่มวัยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา ตลอดจนมีระเบียบวินัย มีจิตสำนึก วัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, น. 10) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงนั้น สภาการณดังกล่าวประเทศต้องเร่งพัฒนาคน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่หรือจังหวัดต่างๆ ซึ่งเป็นที่คาดหวังของสังคมในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจึงมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคลและด้านงานบริหารทั่วไป และให้ยึดหลักการความเป็น

เอกภาพในด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ และจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษาให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549, น. 4) และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 44 ได้กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีอิสระคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็วถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในการจัดการศึกษา สถานศึกษา จึงต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง และตอบสนองความต้องการของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 74) ผู้บริหารหน่วยงานนั้นจึงต้องรับผิดชอบและเป็นภาระในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ ที่จะบริหารงานให้ไปสู่เป้าหมายที่สำคัญคือ คุณภาพผู้เรียน การได้มาซึ่งคุณภาพผู้บริหารจำเป็นต้องทำงาน 2 อย่างคือ งานบริหารและงานนิเทศ ซึ่งมีสวนเกี่ยวพันและส่งเสริมซึ่งกันและกัน งานนิเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานทุกระดับ เนื่องจากเวลาเปลี่ยนไปสภาพแวดล้อมต่างก็เปลี่ยนไป ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงาน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนางาน นโยบาย วิสัยทัศน์ จุดเน้นในการทำงานก็ย่อมเปลี่ยนไป การปฏิบัติงานที่จะให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการนิเทศเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการทำงานให้ผู้ปฏิบัติสามารถปรับปรุงการทำงานให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่ต้องการพัฒนาคนและระบบการศึกษา 4 ประการหลักคือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าตามคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสเป็นธรรมตรวจสอบได้มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่ส่งผลต่อผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) จึงได้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอำนาจในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ในมาตรา 39

จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญ ทั้งโดยหน้าที่และตำแหน่งที่จะต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการงานทุกด้านในโรงเรียนและงานอื่นๆ ที่เป็นงานนโยบายที่จะส่งผลและเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องส่งเสริมพัฒนา ประสานการทำงาน ตลอดจนช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กรให้เกิดการ

พัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จโดยใช้การนิเทศงานนั้นๆ เป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งงานนิเทศมี 2 ลักษณะคือ งานนิเทศทั่วไปและงานนิเทศการเรียนการสอน งานนิเทศทั่วไปเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานให้บริการนักเรียน และให้สามารถทำงานร่วมกันในองค์กรและชุมชน ส่วนงานนิเทศการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียนได้แก่ หลักสูตร การเรียนการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล (สังัด อุทรานันท์, 2530, น. 30-33) การนิเทศงานจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนนำมาใช้ควบคู่ไปกับการบริหารโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าการนิเทศงานเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานที่เป็นเครื่องมือช่วยควบคุม กำกับและสนับสนุนให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ การนิเทศงานจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมสร้างความมั่นใจและเพิ่มคุณภาพในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในองค์กร ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติ และมีผลต่อการคงอยู่และความสำเร็จของงาน ซึ่งหากผู้บริหารโรงเรียนสามารถดำเนินการนิเทศงานอย่างเข้มแข็งมีความต่อเนื่องครอบคลุมทุกงานย่อมส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาขององค์กร

จากสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ และภาระงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในปัจจุบันสถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติในโรงเรียน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546, น. 24) กล่าวคือ ปัญหาที่เกิดจากนโยบายการศึกษาชาติที่มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุผลทางการเมือง มีการ

เปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับกระทรวงหรือในระดับกรมนโยบายทางการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนไป ซึ่งทำให้การปฏิบัติในระดับโรงเรียนต้องเปลี่ยนไปด้วย บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดปัญหาตามมา (ชาธิมณีนศรี, 2542) นอกจากนี้ บุคลากรขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการสอน และการปฏิบัติงานไม่น่าพึงพอใจ เมื่อได้รับการพัฒนาไปแล้วไม่พัฒนาต่อเนื่อง ขาดความชำนาญในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของงาน ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามการกระจายอำนาจการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน (ธีระรุญเจริญ, 2545, น. 120-122) และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบที่ 3 ปีงบประมาณ 2554 มีโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ารับการประเมิน 7,985 แห่ง ได้รับการรับรองดีมาก 333 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.17 ระดับดี 5,357 แห่งคิดเป็นร้อยละ 67.09 และไม่รับรองมาตรฐาน 2,295 แห่งคิดเป็นร้อยละ 28.74 ซึ่งผลการประเมินยังไม่สอดคล้องกันกับตัวบ่งชี้สำคัญคือ ครู ผู้บริหารและระบบประกันคุณภาพภายในที่มีค่าคะแนนสูงแต่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำ การประเมินจึงระบุได้ว่า ปัจจัยการพัฒนาตามนโยบายแผนงานและโครงการต่างๆ เป็นการกระทำตามกระบวนการเท่านั้นแต่ยังไม่ได้ส่งผลไปถึงตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง (ชาญณรงค์ พร รุ่งโรจน์, 2555, น. 6) ผลจากปัญหาและคุณภาพของโรงเรียนดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ภาระงานในโรงเรียนมีปัญหาที่ผู้บริหารต้องหาวิธีการช่วยเหลือหรือแก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที่ ซึ่งทุกงานต่างมีความสำคัญที่เอื้อต่อกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ของโรงเรียน หากงานใดงานหนึ่งขาดประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดต้องได้รับการแก้ไข โดยผู้บริหารต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะปฏิบัติ และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาจิตใจให้บุคลากรอยากทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยใช้การนิเทศเป็นเครื่องมือบริหารงานในโรงเรียนโดยการเข้าไปช่วยเหลือ แนะนำและชี้แนะ เพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานของผู้ปฏิบัติด้วยวิธีการที่หลากหลายให้สอดคล้องเหมาะสมกับคนกับงานให้มีประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อองค์กร และเป้าหมายที่คุณภาพของผู้เรียน หากมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการนิเทศเพื่อที่จะนำไปใช้สนับสนุนให้การบริหารงานในโรงเรียนประสบผลสำเร็จก็จะเป็นประโยชน์ให้กับผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสหสัมพันธ์คานอนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานในโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน
2. เพื่อทราบสหสัมพันธ์คานอนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียนได้นำกรอบแนวคิดของนักการศึกษาและงานวิจัยต่างๆ มาใช้ดังต่อไปนี้ แนวคิดของ Burton and Brueckner (1955) เกี่ยวกับหลักการนิเทศที่นำมาใช้ใน

การนิเทศงานให้เกิดประสิทธิภาพประกอบ ด้วย

- 1) การนิเทศควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา
- 2) การนิเทศควรเป็นวิทยาศาสตร์
- 3) การนิเทศควรเป็นประชาธิปไตย
- 4) การนิเทศควรจะเป็นการสร้างสรรค์ แนวคิดของ Sergiovanni and Starratt (1971, p.3-4) เกี่ยวกับสมรรถภาพทางการนิเทศงานที่ดีสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วยปัจจัย
- 1) การสร้างบรรยากาศที่ดีขององค์กร
- 2) การสร้างทีมงาน
- 3) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
- 4) การตัดสินใจ
- 5) การวางแผนและการจัดการประชุม
- 6) การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร
- 7) การมอบหมายงานบุคลากร
- 8) การนำในการเปลี่ยนแปลง แนวคิดของ Briggs and Justman (1971, p.119) เกี่ยวกับเป้าหมายในการนิเทศงานประกอบด้วยปัจจัย
- 1) เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- 2) เพื่อส่งเสริมความเจริญของงานของครู
- 3) เพื่อการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น
- 4) เพื่อการส่งเสริมและแนะนำคณะครูและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาคม แนวคิดของ Allen (2530, pp.76-79) เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่
- 1) กระบวนการวางแผน
- 2) กระบวนการจัดสายงาน
- 3) กระบวนการนำ
- 4) กระบวนการควบคุม
- 5) กระบวนการประเมินผล แนวคิดของ Harris (1975, p.16) เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ 6 ขั้นตอนประกอบด้วย
- 1) ประเมินสภาพการทำงาน
- 2) จัดลำดับความสำคัญของงาน
- 3) ออกแบบวิธีการทำงาน
- 4) จัดสรรทรัพยากร
- 5) ประสานงาน
- 6) นำการทำงาน แนวคิดของ สงัด อุทรานันท์ (2530, น. 84-88) เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย
- 1) วางแผนการนิเทศ
- 2) ให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน
- 3) ลงมือปฏิบัติงาน
- 4) สร้างเสริมกำลังใจ
- 5) ประเมินการนิเทศ แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2541, น. 7-9) ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือกมีขั้นตอนการปฏิบัติ 3) การสร้างสื่อเครื่องมือในการนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ 5) การประเมินผลและการรายงานผล แนวคิดของชาลี มณีศรี (2538, น. 78-84) เกี่ยวกับทักษะการนิเทศงาน ประกอบด้วย

- 1) ทักษะในทางเทคนิค
- 2) ทักษะในการครองคน
- 3) ทักษะในการจัดการศึกษา
- 4) ทักษะในการสร้างความคิด

แนวคิดของ Wiles and Lovell (1983, pp.261-267) เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานของผู้บริหาร ประกอบด้วยปัจจัย

- 1) ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 2) ด้านผู้นำ
- 3) ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน
- 4) ด้านการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร
- 5) ด้านการสร้างขวัญของครู
- 6) ด้านการพัฒนาบุคลากร

แนวคิดการนิเทศงานของ Brown & Moberg (1980) ประกอบด้วยการนิเทศงานแบบเน้นคน การนิเทศงานแบบเน้นงาน และการนิเทศงานแบบมีส่วนร่วม การนิเทศงานตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.32-73) เกี่ยวกับขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 งาน คือ งานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งานบุคคลและงานงบประมาณ

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนิน

การวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย เริ่มต้นด้วยการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน ด้วยการศึกษาวិเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากสื่อหลากหลายทั่วไปและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย จัดทำโครงร่างการวิจัยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและสอบปกป้องโครงร่างการวิจัย โดยขั้นสุดท้ายของขั้นนี้ เป็นการปรับแก้ไขโครงร่างการวิจัยตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบปกป้อง โครงร่างการวิจัยและขออนุมัติบัณฑิตเพื่อดำเนินการทำการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนการศึกษา วิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิด การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิด โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยวิเคราะห์เนื้อหา

(content analysis) เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของการวิจัยและตัวแปรที่ต้องการศึกษา แล้วนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) นำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (purposive method) จากระดับกระทรวง ศึกษาธิการ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา นำองค์ความรู้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาประมวลผลกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร สรุปเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียนเพื่อนำไปสร้างเป็นข้อคำถามของแบบสอบถามต่อไป

ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือ นำตัวแปรปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน มาพัฒนาเป็นเครื่องมือการวิจัยในลักษณะแบบสอบถาม (questionnaire) และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาได้แบบสอบถามจำนวน 128 ข้อ จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยครั้งนี้จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน รวบรวมข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการ

ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.957 แล้วปรับปรุงแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำนวน 37 เขตและโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนผู้รับการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจประเภทที่ 1 จำนวน 155 โรง ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi - stage random sampling) วิธีการสุ่ม สุ่มจังหวัดจากเขตตรวจราชการเขตละ 2 จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร มี 1 เขต ใช้การสุ่มอย่างง่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใช้การสุ่มอย่างง่าย จากจังหวัดในเขตตรวจราชการที่สุ่มได้จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่โรงเรียนได้มาโดยการใช้ตารางของเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) สุ่มอย่างง่ายจากจังหวัดที่สุ่มได้ในแต่ละเขตตรวจราชการ ผู้ให้ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่รับผิดชอบกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โรงเรียนผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 539 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 มีนาคม 2556 ได้ข้อมูลกลับมา 461 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.53 นำมาข้อมูลมาวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่เหมาะสมที่ใช้ในการวิเคราะห์

ปัจจัย ซึ่งทาบาคนิคและไฟเดล (Tabachnick and Fidel) ยืนยันว่าการวิเคราะห์ปัจจัย ต้องมีตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 300 ตัวอย่าง ซึ่งงานวิจัยนี้เก็บแบบสอบถามได้ 461 ฉบับ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ปัจจัย ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis: PCA) และหมุนแกนของปัจจัยแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวร์แมกซ์ (varimax rotation) เลือกปัจจัยที่มีตัวแปร ในแต่ละปัจจัยจำนวน 3 ตัวแปรขึ้นไปและมีน้ำหนักปัจจัย (factor loading) 0.60 ขึ้นไป ค่าไอเกน (eigenvalues) มากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's Criterion) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัย Kaiser - Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลว่าเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยหรือไม่และสรุปได้ว่า ถ้า $KMO \geq 0.80$ แสดงว่าข้อมูลชุดนั้นสามารถใช้การวิเคราะห์ปัจจัยได้ดี นอกจากนี้ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Sphericity Test มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig } 0.00 < 0.05$) แสดงว่าเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ปัจจัย จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของกลุ่มปัจจัย (canonical correlation analysis)

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการวิจัยของการหาสหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 มานำเสนอตามประเด็นเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์นำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องปรับปรุงแก้ไขตามคณะกรรมการเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วยปัจจัย 12 ปัจจัย 62 ตัวแปร เรียงตามน้ำหนักปัจจัยที่ได้จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การนิเทศงานวิชาการ 2) การนิเทศงานบริหารทั่วไป 3) การนิเทศงานบุคคล 4) การมีส่วนร่วม 5) สื่อและเทคโนโลยี 6) ภาวะผู้นำ 7) การติดตามและประเมินผล 8) แรงจูงใจ 9) ข้อมูลสารสนเทศ 10) การนิเทศงานงบประมาณ 11) การวางแผน 12) บรรยากาสองค์การ มีค่าสถิติ Chi-Square Sphericity เท่ากับ 46962.05 ($p < .01$) แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์นี้แตกต่างจากเมตริกเอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับค่า KMO ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.914 แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสม

และความเพียงพอของข้อมูลสามารถวิเคราะห์ปัจจัยได้ในระดับดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยที่ 1 “การนิเทศงานวิชาการ” มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายปัจจัย 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.623 ถึง 0.830 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 7.464 และค่าร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 5.832 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 1

ปัจจัยที่ 2 “การนิเทศงานบริหารทั่วไป” มีตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.628 ถึง 0.725 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร(eigenvalues) เท่ากับ 5.120 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.000 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 2

ปัจจัยที่ 3 “การนิเทศงานบุคคล” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.656 ถึง 0.787 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.718 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.686 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 3

ปัจจัยที่ 4 “การมีส่วนร่วม” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.636 ถึง 0.818 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.516 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.528 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 4

ปัจจัยที่ 5 “สื่อและเทคโนโลยี” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.616 ถึง 0.769 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.628 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.615 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 5

ปัจจัยที่ 6 “ภาวะผู้นำ” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.664 ถึง 0.860 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.464 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.488 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 6

ปัจจัยที่ 7 “การติดตามและประเมินผล” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.602 ถึง 0.819 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.415 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.449 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 7

ปัจจัยที่ 8 “แรงจูงใจ” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.619 ถึง 0.805 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.404 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.440 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 8

ปัจจัยที่ 9 “ข้อมูลสารสนเทศ” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.617 ถึง 0.782 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.228 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.303 แสดงว่า

ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 9

ปัจจัยที่ 10 “การนิเทศงานงบประมาณ” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.658 ถึง 0.746 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 4.100 และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.203 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 10

ปัจจัยที่ 11 “การวางแผน” ตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.612 ถึง 0.783 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 3.987 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.115 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 11

ปัจจัยที่ 12 “บรรยากาศองค์การ” มีตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักในปัจจัยอยู่ระหว่าง 0.626 ถึง 0.807 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 3.790 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 2.961 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายปัจจัยนี้ได้ดีที่สุด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับ 12

2. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (canonical correlation analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน โดยการนำปัจจัยทั้งหมด 12 ปัจจัย มาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล และตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปร

ของปัจจัยเพื่อให้ได้ความสัมพันธ์ที่มีความแข็งแกร่งมากที่สุด จึงได้แบ่งกลุ่มตัวแปรปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน ดังกล่าวออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน มีจำนวน 7 ปัจจัย ประกอบด้วย การนิเทศ งานวิชาการ, การนิเทศงานบริหารทั่วไป, การนิเทศงานบุคคล, ภาวะผู้นำ, การนิเทศงานงบประมาณ, บรรยายภาคองค์การ, การวางแผน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มปัจจัย ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม, สื่อและเทคโนโลยี, การติดตามและประเมินผล, แรงจูงใจ, และข้อมูลสารสนเทศ

การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลพบว่า จำนวนข้อมูลที่จะใช้ ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอลควรจะมีอย่างน้อย 4 รายต่อหนึ่งตัวแปร ที่ใช้ในการวิเคราะห์จึงจะถือว่าเหมาะสมในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอล หากน้อยกว่านี้ค่าน้ำหนัก (weight) หรือค่าความแปรปรวนมาตรฐาน (standardize coefficients) ที่คำนวณได้จะไม่คงที่ ซึ่งการวิจัยนี้มีกลุ่มตัวแปรที่ต้องการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอล จำนวน 12 ตัว จึงต้องการข้อมูลอย่างน้อย 48 ราย แต่การวิจัยนี้มีจำนวน 461 ราย ซึ่งมากกว่ากฎที่ตั้งไว้ จึงมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอลต่อไป

การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชุดการนิเทศการบริหารงานโรงเรียนกับตัวแปรชุดการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศพบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง 0.145–0.673 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุก

ค่า และพบว่าระหว่างกลุ่มตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียนกับกลุ่มตัวแปรด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศทุกตัวไม่มีค่าเป็นศูนย์ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์ข้ามกลุ่มกันมีความเหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอลในขั้นตอนต่อไป

การประเมินความเหมาะสมของฟังก์ชันคานอนิคอลที่แปลผลโดยการพิจารณาจากการทดสอบระดับนัยสำคัญ ทางสถิติและค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลที่มีนัยสำคัญทางปฏิบัติ และการวิเคราะห์ค่าเกินของแต่ละคานอนิคอลฟังก์ชัน ซึ่งพบว่า การทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติ มีคานอนิคอลฟังก์ชันที่ 1, คานอนิคอลฟังก์ชันที่ 2 และคานอนิคอลฟังก์ชันที่ 3 มีค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลเท่ากับ 0.814, 0.602 และ 0.467 ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกฟังก์ชัน คานอนิคอลฟังก์ชันที่ 4 มีค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลเท่ากับ 0.184 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคานอนิคอลฟังก์ชันที่ 5 มีค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลเท่ากับ 0.057 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับนัยสำคัญทางปฏิบัติของคานอนิคอลฟังก์ชัน พบว่า ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างตัวแปรด้านการนิเทศ บริหารงานโรงเรียนกับตัวแปรด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศอธิบายความแปรปรวนร่วมระหว่างชุดของตัวแปรในฟังก์ชันได้ร้อยละ 66.25, 36.24, 21.80, 3.38 และ 0.32 ตามลำดับ ในที่นี้ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่า คานอนิคอลฟังก์ชันใดอธิบายความแปรปรวนได้ต่ำกว่าร้อยละ 10 ไม่มีนัยสำคัญทางปฏิบัติ ผู้วิจัยไม่นำมาพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญ คานอนิคอลซึ่งคานอนิคอลฟังก์ชันที่ 4 และคานอนิคอลฟังก์ชันที่ 5 เข้าเกณฑ์ดังกล่าว จึงไม่ได้รับการแปลผล

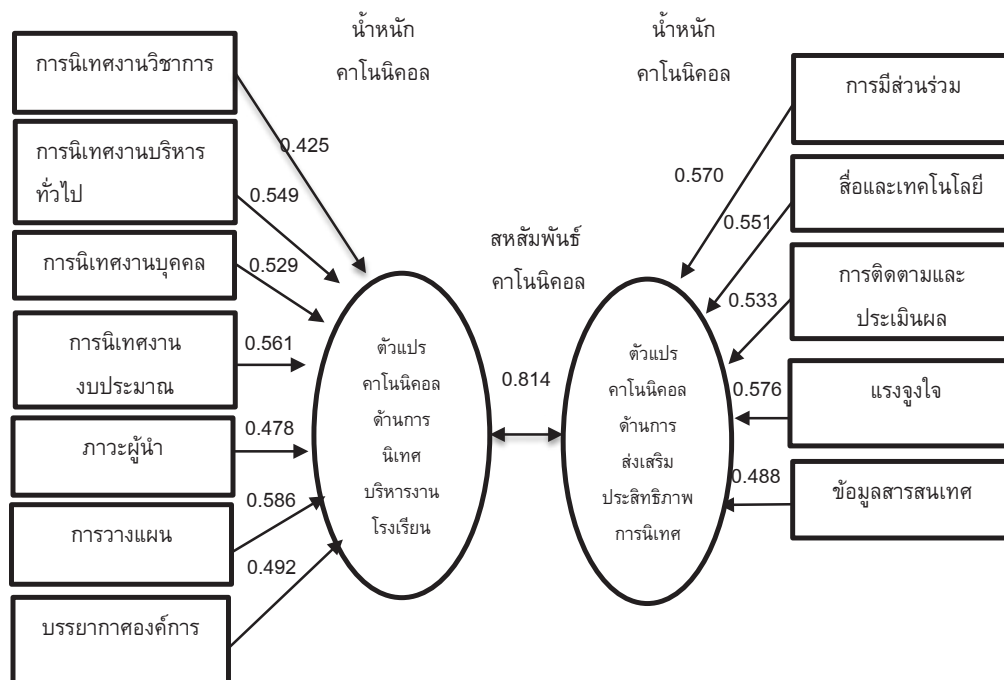
การวิเคราะห์ค่าเกินของคาโนนิคอล ฟังก์ชัน การยอมรับฟังก์ชันคาโนนิคอลที่จะทำการ แปลผลนั้น สามารถวัดได้จากค่าเกินซึ่งปริมาณค่า เกินน้อยที่สุดที่จะรับได้เป็นเท่าไรนักวิจัยต้อง กำหนดเองโดยพิจารณา ค่าโอเกินประกอบในการ วิเคราะห์ค่าเกินของฟังก์ชันคาโนนิคอลนี้ ผู้วิจัย กำหนดค่าเกินในคู่ตรงข้ามต่ำสุดที่ยอมรับได้อยู่ที่ ร้อยละ 20 ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าเกินของฟังก์ชัน คาโนนิคอล พบว่า ค่าเกินของตัวแปรด้านการ นิเทศบริหารงานโรงเรียนที่ถูกอธิบาย โดยตัวแปร ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศ มีค่าคือ 0.270 หมายความว่า ความแปรปรวนของตัวแปร ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศ ถูกอธิบาย ด้วยตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียนได้ ร้อยละ 27.00 ในขณะที่ค่าเกินของกลุ่มตัวแปร ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศที่ถูก อธิบายโดยตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงาน โรงเรียนมีค่าคือ 0.297 หมายความว่า ความ แปรปรวนของตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงาน โรงเรียนถูกอธิบายด้วย ตัวแปรด้านการส่งเสริม ประสิทธิภาพการนิเทศ ได้ร้อยละ 29.70 และ ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรด้านการนิเทศ บริหารงานโรงเรียน มีค่า 0.408 หมายความว่า ร้อยละ 40.80 ของความแปรปรวนทั้งหมดของ ตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียนอยู่ใน คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 ในขณะเดียวกันค่าความ แปรปรวนร่วมของตัวแปรด้านการส่งเสริม ประสิทธิภาพการนิเทศ มีค่าคือ 0.448 หมายความว่าร้อยละ 44.80 ของความแปรปรวนทั้งหมดของ ตัวแปรด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศอยู่ในคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 ดังนั้นคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 จึงมีค่าเกินสูงกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือร้อยละ 20 จึงเป็นที่ยอมรับส่วนคาโนนิคอลฟังก์ชันอื่นๆ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นของ ตัวแปร ด้านปัจจัยการนิเทศบริหารงานโรงเรียนมี ค่าน้ำหนักคาโนนิคอล อยู่ในระดับปานกลาง สูง ที่สุดคือ การวางแผน (0.586) รองลงมา ได้แก่ การ นิเทศงานงบประมาณ (0.561) การนิเทศงาน บริหารทั่วไป (0.549) การนิเทศงานบุคคล (0.529) บรรยากาศองค์การ (0.492) ภาวะผู้นำ (0.478) และการนิเทศงานวิชาการ (0.425) ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรทั้ง 7 มีความแปรปรวนร่วมกันปาน กลางด้วย และเมื่อพิจารณาค่า r^2 ซึ่งเป็นค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปรด้านการนิเทศ บริหารงานโรงเรียนแต่ละตัวที่อธิบาย คาโนนิ-คอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่า ตัวแปรด้านการวางแผน มี ค่าร้อยละของความแปรปรวนสูงที่สุดคือ 34.33 รองลงมา คือการนิเทศงานงบประมาณ (31.47) การนิเทศงานบริหารทั่วไป (30.14) การนิเทศงาน บุคคล (27.98) บรรยากาศองค์การ (24.20) ภาวะ ผู้นำ (22.84) และ น้อยที่สุดคือการนิเทศงาน วิชาการ (18.06) แสดงว่าในการสร้างตัวแปรคาโน นิคอลฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปรด้านการวางแผนมี น้ำหนักในการสร้างมากที่สุด และตัวแปรอื่นๆ มี น้ำหนักในการสร้างรองลงมาตามลำดับ และเมื่อ พิจารณาเครื่องหมายของค่าน้ำหนักคาโนนิคอล พบว่า มีเครื่องหมายเหมือนกันแสดงว่าตัวแปรทุก ตัวมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน

ความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรด้านการ ส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศมีค่าน้ำหนักคาโน-นิคอล อยู่ในระดับปานกลาง สูงที่สุดคือตัวแปร ด้านแรงจูงใจ (0.576) รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วม (0.570) สื่อและเทคโนโลยี (0.551) การ ติดตามและประเมินผล (0.533) และข้อมูล สารสนเทศ (0.488) ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 มีความแปรปรวนร่วมกันอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยและเมื่อพิจารณาค่า r^2 ซึ่งเป็นค่าร้อยละของ

ความแปรปรวนของตัวแปรด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศแต่ละตัวที่อธิบายคาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 พบว่า ตัวแปรด้านแรงจูงใจมีค่าร้อยละความแปรปรวนสูงสุดคือ 33.17 รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วม (32.90) สื่อและเทคโนโลยี (30.36) การติดตามและประเมินผล (28.40) และน้อยที่สุด คือ ข้อมูลสารสนเทศ (23.81) หมายความว่า ในการสร้างตัวแปรคาโนนิคอล ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศของ คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 ตัวแปรด้านแรงจูงใจมีน้ำหนักหรือมีส่วนในการสร้างมากกว่าตัวแปรอื่นๆ ส่วนตัวแปรอื่นๆ มีน้ำหนักในการสร้างรองลงมา และเมื่อพิจารณาเครื่องหมายของค่าน้ำหนักคาโนนิคอล พบว่า มีเครื่องหมายเหมือนกันแสดงว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลฟังก์ชันที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียนกับการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศ ส่งผลซึ่งกันและกันและส่งผลไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการบริหารโรงเรียน ช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้ตัวแปรต่างๆ ในการทำนายความสำเร็จของการนิเทศงานได้ทุกตัว ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยการนิเทศบริหารโรงเรียน

จากภาพที่ 1 กล่าวได้ว่า ตัวแปรคาโน-นิคอลของปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน ด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียน กับด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศมีความสัมพันธ์ปานกลาง โดยด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียนมีปัจจัยด้านการวางแผนจะส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศในทิศทางเดียวกัน ส่วนการนิเทศงานงบประมาณ การนิเทศงานบริหารทั่วไป การนิเทศงานบุคคล บรรยาการองค์การ ภาวะผู้นำ และการนิเทศงานวิชาการจะส่งผลปานกลางรองลงมาตามลำดับ ส่วนตัวแปรคาโนนิคอลด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการนิเทศปัจจัยแรงจูงใจจะส่งผลอย่างมากต่อตัวแปรด้านการนิเทศบริหารงานโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน ส่วนการมีส่วนร่วม สื่อและเทคโนโลยี การติดตาม และประเมินผล และข้อมูลสารสนเทศจะส่งผลปานกลางรองลงมาตามลำดับ จึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันและหากขาดตัวแปรหนึ่งไปก็จะมีผลกระทบทางเดียวกันกับตัวแปรอื่นๆ

ข้อค้นพบนี้จึงสรุปได้ว่า ในการนิเทศการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักถึงปัจจัย ทั้ง 12 ปัจจัย คือ การนิเทศงานวิชาการ นิเทศงานบริหารทั่วไป การนิเทศงานบุคคล การมีส่วนร่วม สื่อและเทคโนโลยี ภาวะผู้นำ การติดตาม และประเมินผล แรงจูงใจ ข้อมูลสารสนเทศ การนิเทศงานงบประมาณ การวางแผน บรรยาการองค์การ การนิเทศการบริหารโรงเรียนจึงจะประสบผลสำเร็จ

อภิปรายผล

ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียน เป็นพหุปัจจัย ดังผลวิจัย

ปัจจัยการนิเทศการบริหารโรงเรียนมี 12 ปัจจัย ได้แก่ การนิเทศงานวิชาการ นิเทศงานบริหารทั่วไป การนิเทศงานบุคคล การมีส่วนร่วม สื่อและเทคโนโลยี ภาวะผู้นำ การติดตามและประเมินผล แรงจูงใจ ข้อมูลสารสนเทศ การนิเทศงานงบประมาณ การวางแผน บรรยาการองค์การ โดยมีหลักฐานยืนยันตามแนวคิด ของเซอร์จิโอวานีและสตาร์เรต (1971, pp.3-4) กล่าวว่า การนิเทศงานที่ดีประกอบด้วยปัจจัย การสร้างบรรยาการ การสร้างทีมงาน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ การวางแผนและการจัดประชุม การสรรหา และการคัดเลือกบุคลากร การมอบหมายงาน บุคลากร และการนำในการเปลี่ยนแปลง ส่วนแอลเลน (2530, น. 76-79) ได้เสนอแนะปัจจัยการนิเทศด้วยกระบวนการ 5 กระบวนการ คือ กระบวนการวางแผน กระบวนการจัดสายงาน กระบวนการนำ กระบวนการควบคุม กระบวนการประเมินผล สอดคล้องกับการสังเคราะห์ผลงานของแอลเลนและลูมิสและคนอื่นๆ ของแฮริส (1975, p.16) ไว้ว่ากระบวนการนิเทศประกอบด้วย การประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับความสำคัญของงาน การออกแบบวิธีการทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การประสานงาน การนำการทำงาน สอดคล้องกับปัจจัยการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2541, น. 7-9) และสัจด์ อุทรานันท์ (2530, น. 84-88) มาร์คและสตูป (1985, p. 5) ที่กล่าวถึงปัจจัย การวางแผน การประเมินผล และการสร้างขวัญกำลังใจ การมีส่วนร่วม การใช้สื่อและนวัตกรรมใหม่ๆ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ผู้บริหารในฐานะผู้นำเทศงานคือปัจจัยด้านมนุษย์สัมพันธ์ ด้านผู้นำ ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านการสร้างขวัญของครู ด้านการพัฒนาบุคลากร ของไวส์ และโลเวล

(1983, pp. 261-267) และปัจจัยการนิเทศบริหารงานตามขอบข่ายภาระงานในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 261-267) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยดังกล่าว นอกจากจะสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นส่วนใหญ่ในด้านความถูกต้องเชิงทฤษฎี มีความครบถ้วน มีความเป็นไปได้ต่อการนำไปปรับใช้และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยทั้ง 12 ปัจจัยที่พบจากการวิจัยครั้งนี้เป็นปัจจัยหลักในการนิเทศการบริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการนิเทศการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ในด้านนโยบายการพัฒนาผู้บริหาร ที่ดำรงตำแหน่งหรือที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บริหารโรงเรียน ควรนำไปปัจจัยไปศึกษาและนำไปเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการอบรมหรือพัฒนาให้ผู้บริหารได้มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศบริหารงานโรงเรียน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในระดับเขตพื้นที่ เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้ผู้บริหารนำความรู้ไปใช้ในการนิเทศการบริหารโรงเรียนให้เข้มแข็ง
3. ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการบริหารโรงเรียน ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*.
กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2555, 13 กรกฎาคม). โรงเรียน 2 แห่งไม่ผ่านเกณฑ์. *โพสต์ทูเดย์*. น.6.
- ชาลี มณีศรี. (2542). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). *สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สังัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม*.
กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *กระบวนการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง*
(พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- อุทัย บุญประเสริฐ, และชโลมใจ กิงคารวัฒน์. (2528). *หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- Briggs, Thomas H., & Justman, Joseph. (1971). *Improving instruction through supervision*.
New York: McMillan.
- Brown, W., & D., Moberg. (1980). *Organization theory and management : A macro approach*.
New York: John Wiley & Sons.
- Burton, William H., & Brueckner, Leo J. (1955). *Supervision : A social process* (2nd ed.).
New York: Appleton-Century Crofts.
- Harris, Ben M. (1975). *Supervisory behavior in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Lovell, John T., & Kimball, Wiles. (1983). *Supervision for better school* (5th ed.).
New Jersey: Prentice-Hall.
- Mark, Jame R., & King, Stoop. (1985). *Handbook of educational supervision : A guide of the practice* (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Sergiovanni, Thomas J., & Starratt, Robert J. (1971). *Supervision a redefinition* (5th ed.).
Singapore: McGraw-Hill.